

NENOMINATYVINĖS SANDAROS PĖDSAKAI LIETUVIŲ KALBOJE: BEASMENĖS KONSTRUKCIJOS IŠ INDOEUROPIETIŠKOSIOS PERSPEKTYVOS

Santrauka

Straipsnyje tiriamos lietuvių kalbos beasmenės konstrukcijos, ypač su eksperimento predikatais, žyminčiais fizinį procesą, pvz.: *gelti, skaudėti* ar *sopėti, mausti, peršėti, troškinti, dusinti, pykinti, niežėti*. Šiai nedidelei veiksmažodžių klasei būdingas nekanoninis sub-

---

³³ The verb *kaitēt* “to ache” behaves in the same manner, although it is used mostly in the interrogative clauses such as *Kas (nom.) tev kaiš?* “What is hurting you?” (I.e. “Where do you feel pain?”). Latvian language presents many affinities with the north-western Lithuanian dialects.

³⁴ Further researches are necessary in order to analyse the impersonal constructions displayed by the Old Prussian.

jekto žymėjimas: asmens kūno dalys, kurias veikia skausmas, reiškiamos galininku, o ne vardininku, kaip būtų galima tikėtis. Toks principas yra aiškus: galininkas, t.y. prototipinis objekto linksnis, iš prigimties neaktyvus, pavartojamas žymėti ir neagentiniam, neaktyviam subjektui, kuris nereguliuoja veiksmažodinio proceso. Tokiose konstrukcijose, kaip *man skauda galvą*, galininkas nurodo kūno dalį, tiesiogiai įtrauktą į veiksmažodinį procesą; tuo tarpu naudininkas žymi objektą, kurio ryšys su procesu yra periferinis, ir turi posesyvinę reikšmę (*dativus sympatheticus*). Analizėje išryškinti duomenys neprieštarauja įvairių indoeuropiečių kalbų tyrimų rezultatams ir remia tuos mokslininkus, kurie mano, kad ide. prokalbės ankstyvaisiais laikais tam tikruose diasistemos lygiuose sintaksinės sandaros principai nebuvo paremti akuzatyvinių kalbų principais.

SOURCES

Eigminas Kazimieras (red.) 1981, Anoniminė 1737 m. Gramatika “Universitas Linguarum Lituaniae”, Vilnius: Mokslas.

Klein Daniel 1977, *Grammatica Lituanica*, Hamburg: Buske.

Kurschat Friedrich 1876, *Grammatik der litauischen Sprache*, Halle: Buchhandlung des Waisenhauses.

LKŽ - *Lietuvių kalbos žodynas*, 20 vol., Vilnius.

Palionis Jonas, Tamara Buchienė 1957, *Pirmoji lietuvių kalbos gramatika: 1653 metai*, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.

Sapūnas Kristupas, Theophylus Schultz 1997, *Compendium Grammaticae Lithuanicae*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Schleicher August 1856–1857, *Handbuch der litauischen Grammatik*, vol. 2, Prag: Calve.

Subačius Giedrius (red.) 1993, *Juozas Čiulda. Trumpi samprotavimai apie žemaičių kalbos gramatikos taisykles* (Lietuvių atgimimo istorijos studijos 6), Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.

Ulvydas Kazys (red.) 1965–1976, *Lietuvių kalbos gramatika 3: Sintaksė*, Vilnius: Mintis.

BIBLIOGRAPHY

Allen Cynthia 1995, *Case Marking and Reanalysis: Grammatical Relations from Old to Early Modern English*, Oxford: Clarendon Press.

Ambrasas Vytautas (red.) 1996, *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*, 2nd ed., Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla,

Ambrasas Vytautas 2006, *Lietuvių kalbos istorinė sintaksė – Historische Syntax der litauischen Sprache*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Balkevičius Jonas 1998, *Lietuvių predikatyvinių konstrukcijų sintaksė*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Bauer Brigitte L.M. 1996, Residues of non-nominative syntax in Latin: the *mihi est* construction, *Historische Sprachforschung* 109 (2), 241–256.

Bauer Brigitte L.M. 1998, Impersonal verbs in Italic: their development from an Indo-European perspective, *Journal of Indo-European Studies* 26 (1), 91–120.

Bauer Brigitte L.M. 2000, *Archaic Syntax in Indo-European: the Spread of Transitivity in Latin and French (Trends in Linguistics 125)*, The Hague etc.: Mouton de Gruyter.

Bossong Georg 1998, Le marquage de l'expérient dans les langues d'Europe, in Jack Feuillet (ed.), *Actance et Valence dans les Langues de l'Europe*, Berlin-New York : Mouton de Gruyter, 259–294.

Cennamo Michela 2001, L'*extended accusative* e le nozioni di voce e relazione grammaticale nel latino tardo e medievale, in Valeria Viparelli (ed.), *Ricerche Linguistiche fra Antico e Moderno*, Napoli: Liguori, 3–27.

Cole Peter, Wayne Harbert, Gabriella Hermon and Shikaripur N. Sridhar 1980, The acquisition of subjecthood, *Language* 56, 719–743.

Collinge Neville 1978, Restructuring of noun-cases in syntax. Why “anti-“ will not do..., in Werner Abraham (ed.), *Valence, Case, and Grammatical Relations*, Amsterdam, 617–633.

Comrie Bernard 1989, *Language Universals and Linguistic Typology*, 2nd ed., Oxford.

Cruse Alan 1973, Some thoughts on agentivity, *Journal of Linguistics* 9, 11–23.

Cuzzolin Pierluigi 1998, Tra ricostruzione e tipologia: il caso dell'ergatività indoeuropea, in Giuliano Bernini, Pierluigi Cuzzolin & Piera Molinelli (eds.), *Acta Linguistica. Studi offerti a Paolo Ramat*, Roma: Bulzoni, 181–204.

Delbrück Berthold 1900, *Vergleichende Syntax der indogermanischen Sprachen* 3, Strasbourg: Trübner.

Dini Pietro Umberto 1997, *Le lingue baltiche*, La Nuova Italia Editrice: Scandicci (Firenze).

Dixon Robert, Malcolm Ward 1979, Ergativity, *Language* 55 (1), 59–138.

Dressler Wolfgang 1968, Eine textsyntaktische Regel der idg. Wortstellung (zur Anfangsstellung des Prädikatverbumb), *Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung* 33, 1–25.

Endzelīns Jānis 1922, *Lettische Grammatik*, Rīga: Gulbis.

Fennell Trevor, Henry Gelsen 1980, *A Grammar of Modern Latvian*, 3 vols., The Hague: Mouton.

Fillmore Charles 1968, The case for case, in Emmon Bach & Robert Thomas Harms (eds.), *Universals in Linguistic Theory*, London etc. 1–90; Idem, *Gli universali nella teoria linguistica*, Torino, 1978.

Foley William A. and Robert D. Jr. Van Valin, 1984, *Functional Syntax and Universal Grammar*, Cambridge: Cambridge University Press.

Fraenkel Ernst 1928, *Syntax der litauischen Kasus*, Kaunas: Valstybės spaustuvė.

Friedrich Johannes 1960–1967, *Hethitisches Elementarbuch*, 1. u. 2. Teil, 2. Auflage, Heidelberg: Winter.

Gaaf Willem van der 1904, *The Transition from the Impersonal to the Personal Construction in Middle English*, Heidelberg: Winter.

Haspelmath Martin 2001, Non canonical marking of core-arguments in European languages, in Alexandra Y. Aikhenvald, et al. (eds.), *Non Canonical Marking of Subjects and Objects*, Amsterdam-Philadelphia: Benjamins, 53–83.

Haspelmath Martin 1993, More on the typology of inchoative/causative verb alternations, in Bernard Comrie, Maria Polinsky (eds.), *Causatives and Transitivity*, Amsterdam/Philadelphia: Benjamins, pp. 87–120.

Holvoet Axel, Rolandas Mikulskas 2005, *Gramatinių funkcijų tyrimai*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Jakobson Roman 1936/1971, Beitrag zur allgemeinen Kasuslehre. Gesamtbedeutungen der russischen Kasus, in Idem, *Selected Writings 2*, The Hague: Mouton, 23–71.

Katkuvienė Laima 1979, Lietuvių kalbos beasmeniai veiksmažodiniai sakiniai, žymintys gamtos reiškinius, *Kalbotyra* 30 (1), 39–47.

Katkuvienė Laima 1985, Dabartinės lietuvių kalbos beasmeniai veiksmažodiniai sakiniai su vietininku, žymintys asmens būseną, *Kalbotyra* 36 (1), 32–37.

Kazlauskas Jonas 1968, *Lietuvių kalbos istorinė gramatika*, Vilnius: Mintis.

Keenan Edward 1976, Towards a universal definition of subject, in Charles N. Li (ed.), *Subject and Topic*, New York, 1976, 330–333.

Kerevičienė Jurgita 2004, External possession in Lithuanian, *Acta Linguistica Lithuanica* 50, 25–33.

König Ekkehard 2001, Internal and external possessors, in Martin Haspelmath et al. (eds.), *Language Typology and Language Universals. An International Handbook*, vol. 2, Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 970–978.

König Ekkehard, Martin Haspelmath 1998, Les constructions à possesseur externe dans les langues d'Europe, in Jack Feuillet (ed.), *Actance et valence dans les langues d'Europe*, Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 525–606.

Lambert Pierre-Yves 1998, L'impersonnel, in Jack Feuillet (ed.), *Actance et valence dans les langues de l'Europe*, Berlin-New York: Mouton de Gruyter, 295–345.

Lehmann Winfred P. 1991, Impersonal verbs as relics of a subclass in Pre-Indo-European, in Georgy Klimov, *Istoričeskaja lingvistika i tipologija. Festschrift für Thomas V. Gamkrelidze*, Moskva: Nauka, 33–38.

Levine James S. 1986, Remarks on the pragmatics of the “inalienable dative” in Russian, in Richard D. Brecht and James S. Levine (eds.), *Case in Slavic*, Columbus, OH: Slavica, 437–451.

Lightfoot David 1979, *Principles of Diachronic Syntax*, Cambridge: Cambridge University Press.

Löfstedt Einar 1928, *Syntactica. Studien und Beiträge zur historischen Syntax des Lateins 1–2*, Lund: Gleerup.

McCawley Noriko 1976, From OE/ME “impersonal” constructions. What is a subject-less S?, in Sanford B. Steever et al. (eds.), *Papers from the Parasession on Diachronic Syntax*, Chicago: Chicago Linguistics Society.

- Moravcsik Edith 1978, On the distribution of active and ergative patterns, *Lingua* 45, 233–279.
- Moreno-Cabrera Juan 1990, Processes and actions: internal agentless impersonals in some European languages, in Johannes Bechert, Giuliano Bernini, and Claude Buridant (eds.), *Toward a Typology of European Languages (Empirical Approaches to Language Typology 8)*, Berlin: Mouton de Gruyter.
- Perlmutter David 1978, Impersonal passives and unaccusative hypothesis, *Berkeley Linguistics Society* 4, 157–189.
- Plank Frans 1985, The extended accusative/restricted nominative in perspective, in Frans Plank (ed.), *Relational Typology*, Berlin, 269–310.
- Ramonienė Meilutė, Joana Pribušauskaitė 2003, *Praktinė lietuvių kalbos gramatika*, Vilnius: Baltos lankos.
- Scholz Friedrich 1973, *Russian Impersonal Expressions Used with Reference to a Person*, Paris: Mouton.
- Seeffranz-Montag Ariane von 1984, "Subjectless" constructions and syntactic change, in Jacek Fisiak (ed.), *Historical Syntax (Trends in Linguistics, Studies and Monographs 23)*, Berlin: Mouton, 521–533.
- Senn Alfred 1966, *Handbuch der litauischen Sprache*, Heidelberg: Winter.
- Sorace Antonella 1995, Acquiring linking rules and argument structures in a second language. The unaccusative/unergative distinction, in Lynn Eubank, Larry Selinker, Michael Sharwood Smith (eds.), *The Current State of Interlanguage*, Amsterdam/Philadelphia: Benjamins, 153–175.
- Specht Franz 1931, Zur Endung der 2. Pluralis im Litauischen, *Archivum Philologicum* 2, 47–57.
- Stang Christian Schweigaard 1966, *Vergleichende Grammatik der baltischen Sprachen*, Oslo-Bergen-Tromsø: Universitetsforlaget.
- Van Valin Robert D. Jr., Randy J. LaPolla 1997, *Syntax: Structure, Meaning & Function*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Van Valin Robert D. Jr. 2001, *An Introduction to Syntax*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Van Valin Robert D. Jr. 2005, *Exploring the Syntax-Semantics Interface*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Vincent Nigel 1982, The development of the auxiliaries *habere* and *esse* in Romance, in Nigel Vincent and Martin Harris (eds.), *Studies in Romance Verb*, London: Croom Helm, 71–96.
- http://donelaitis.vdu.lt/main_en.php?id=4&nr=1_2

ABBREVIATIONS

BrP = Bretkūno Postilė

DLKG = Dabartinės lietuvių kalbos gramatika.

K = Littauisch-Deutsches Wörterbuch von Friedrich Kurschat. Hale a.S. 1883; vol. I 1870, vol. II 1874.

Krok = Krókialaukis, Alytaus rajonas.

Lp = Léipalingis, Lazdijų rajonas.

NS = Lietuvių dainos ir giesmės šiaur-rytinėje Lietuvoje Dr.A.R. Niemi ir Kun. A. Sabaliausko surinktos. Annales Accademiae scientiarum Fennicae. Ser. B. Tom. VI (1911).

R = Littauisch-Deutsches un Deutsch-Littauisches Lexicon, Worinnen ein hinlänglicher Vorrath an Wörtern und Redensarten, welche sowol in der H. Schrift, als in allerley Handlungen und Verkehr der menschlichen Gesellschaften vorkommen, befindlich ist: Nebst einer historischen Betrachtung der Littauischen Sprache; Wie auch einer gründlichen und erweiterten Grammatick, mit möglichster Sorgfalt, vieljährigem Fleiss, und Beyhülfe der erfahrensten Kenner dieser Sprache gesammelt von Philipp Ruhig... Königsberg... 1747.

Rm = Ramýgala, Panevėžio rajonas.

Rs = Rasėiniai.

Sd = Sedà, Mažeikių rajonas.

Snt = Sintautai, Šakių rajonas.

Silvia PICCINI

Department of Linguistics

University of Pisa

Via S. Maria, 36

I-56126 Pisa

Italy

[silvia.piccini@tin.it]